

Àṣamò

Òkan pàtàkì ní orin jẹ nínú ewì alohùn Yorùbá. Káriayé ní orin kíkọ jẹ láàrin èdá ọmọ ènìyàn. Kò sì ẹ é fowó rọ sẹyin rára láwùjọ pàápàá jùlọ ní ilẹ̀ Àfíríkà jákè jádò. Oríṣii orin ló wà, ọ̀tò̀tò̀ sì ní ibi, àsìkò àti ìgbà tí a lè kọ wọn. Sibẹ̀ nàà, káriayé ní orin jẹ̀ bẹ̀ẹ̀ sì ní ipa rẹ̀ kò ẹ é fowó rọ sẹyin láàrin ọmọ èdá. Orin Bálúú jẹ̀ ọkan lára orin ibílẹ̀ Yorùbá ní Ìlorin. Ọkan lára ọ̀nà tí à ń gbà ẹ itanijí lóri iwà ọmọlúàbí, ètò ẹbí àti ibágbéṣẹ̀ àlàáfíà ní àwùjọ ní wọn ńlọ orin yìí fún. Iṣẹ̀ yìí yòó ṣàfihàn iwúlò orin bálúú látàrí àkóónú tí a rí fàṣọ nínú rẹ̀. Iṣẹ̀ yìí yòó ẹ̀ àtúpalẹ̀ àwọn kókó diẹ̀ tí àwọn ọ̀kọ̀rin ma ńṣàmúlò nínú orin ọ̀hún. Bí Ayé tilẹ̀ tí yàtò tí onírúúrú orin àti àṣà aláṣà sì tí gbòde kan síbẹ̀, orin Bálúú yàtò sí pé ó ń dá ní láráyá, tún ńfi kún ogbón, imò àti ọ̀yẹ̀ èdá nípa kíkọ ní lẹ̀kọ̀ọ̀ iwà ọmọlúàbí, ìgbáyégbádùn àti ibágbéṣẹ̀ àlàáfíà ní àwùjọ wa. Nítorí pé lára àṣà ní orin wà, tíorí àṣà ibílẹ̀ ní yòó ràn wá lẹ̀wọ̀ jù láti lè ẹ̀ àtúpalẹ̀ àwọn kókó tí a fẹ̀ fàṣọ nínú iṣẹ̀ yìí dáadàa nítorí pé, àṣà ní orin; orin l'àṣà.

Kókó ọ̀rọ̀: Bálúú. bóto, orin, àṣà, ijó ibílẹ̀, Ìlorin.

1. Ifáàrà.

Nínú ewì àbáláyé nílẹ̀ Yorùbá, ipò ọ̀tò̀ ní orín wà lápapọ̀. Ipa pàtàkì sì ní ó ń kó pẹ̀lú. Kíí ẹ̀ Yorùbá nìkan ní ó kàràmaásíkí orin sùgbón tiwón tún yàtò. Abájọ̀ tí Ullie Beier (1950:30) fi sọ pé “There is no occasion in Yorùbá life that is not accompanied with songs...Everyday life is also accompanied by a great deal of impromptu singing”. Gbólóhùn yìí fihàn pé gbogbo ìgbà ní Yorùbá máa ń kọ̀rin, àyààfi tí wọn bá ń jeun tàbí tí wọn bá sùn nìkan.

Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé púpọ̀ nínú lítírésọ̀ Yorùbá ló máa ń ṣàmúlò orin, síbẹ̀ orin fúnra rẹ̀ jẹ̀ lítírésọ̀ nítorí pé ọ̀un nàà a máa ṣàfihàn àwùjẹ̀ dénúdénú. A lè tipasẹ̀ orin mọ̀ púpọ̀ nípa ìgbé ayé ọmọ Yorùbá. Bí àpẹ̀rẹ̀, a lè mọ̀ itàn ìran kan, a lè mọ̀ bí ọ̀rọ̀ ọ̀ṣẹ̀lú àwùjọ̀ ẹ̀ ń lẹ̀, ọ̀rọ̀ ẹ̀sìn àwùjọ̀, àti ètò ọ̀rọ̀ ajé abbl. A tún le ti ara orin mọ̀ nípa àṣà àti iṣẹ̀ṣe, ètò ibàraenigbẹ̀pọ̀, ìgbàgbó, èèwọ̀ àti má ẹ̀ é àwùjọ̀ kan pàto.

Gégẹ̀ bí a ẹ̀ sọ̀ ẹ̀ ẹ̀ ẹ̀, àṣàfihàn àwùjọ̀ ní orin jẹ̀, a-ẹ̀-búbú-ẹ̀-ẹ̀-ẹ̀ sì ní pẹ̀lú. Iṣẹ̀lẹ̀ tàbí ibi tí ènìyàn bá wà ní yòó sọ̀ irú orin tí a ó kọ̀. A kii déédé kọ̀rin bí bẹ̀ẹ̀ kọ̀, orin itunnú le di èyí tí yòó dá rúgúdù sílẹ̀. Oríṣiiríṣií orin lówà, a lè tọ̀ka sí orin bíi; orin àlọ̀, orin eré ọ̀ṣùpá, orin ọ̀ṣẹ̀lú, orin fún àṣeyẹ̀, orin ìnajú tàbí fàájì. Orin bálúú ní ilú Ìlorin jẹ̀ ọkan lára orin tí àwọn Ìlorin máa ń ẹ̀ fún ìgbádùn ara wón pàápàá níbi ayẹ̀yẹ̀ lókan-ò-jòkan bíi ìgbéyàwó, ìsọ̀mọ̀lórúko, ìgbàyonnda níbi iṣẹ̀ àti bẹ̀ẹ̀bẹ̀ lẹ̀. Lára ohun tí ó yà á sọ̀tò sí àwọn orin tó kù ní àkóónú rẹ̀ àti ìgbésẹ̀ ijó kan pàto tí wón máa ń jó sí i. Kó sì fẹ̀rẹ̀ sí ọkan nínú àwọn ọmọ̀ ilú yìí tí kò mọ̀ ẹ̀sẹ̀ ijó ọ̀hun-ún gbé.

2. Iṣẹ̀ tí ó tí wà nílẹ̀

Adéagbo Akínjóbín (1969:11) ẹ̀ àpẹ̀júwe orin pé;

Kíkọ̀ ní à ń kọ̀ orin, a kii kọ̀ ewì, kíkẹ̀ ní à ń kẹ̀ e. Lónà kejì, gbogbo orin Yorùbá ní a lè pàtẹ̀wọ̀ pé, pé, pé kí ó sì bá ara mu, ...a lè rí ewì nínú orin, nípa kíkún èdè, ìjìnnlẹ̀ èrò, àti iṣẹ̀ ọ̀nà tí a bá fi ohùn ẹ̀, sùgbón kii í ẹ̀ gbogbo orin ní ó lè jẹ̀ ewì.

Èyí fi hàn wá pé àjọṣepọ̀ tó gbórí wà láàrin ewì àti orin sùgbón síbẹ̀ a kò leẹ̀ sọ̀ pé orin ní ewì. Ohùn orin yàtò sí ọ̀rọ̀ geere, ọ̀sùnwón tí a máa ń fi wón èyí níbi ohùn ẹ̀ ńlọ̀ sókè àti sódo. Ní ilẹ̀

Yorùbá, ohùn ìgbórin jáde má n ̣e àmúlò èròjà m̀eta ní ìjeyo ohùn “òkè” (high pitch), ìjeyo ohùn ààrin (medium pitch) àti ìjeyo ohùn “isàlè” (low pitch). A jẹ pé orin a máa wòni lára ju ọ̀rò geere lásán lọ. Bóyá idí èyí ní Olúkojú (1985: 125) ̣e sọ pé; Singing is a speech continuum but this style makes speech more striking. Ó ní, orin kíkọ ní ọ̀rò àsòtán sùgbón tí ilàna yìi nímú kí ọ̀rò síso wòni lára. Èwè, Olúkojú (1987:118) tún tẹ síwájú nígbà tí ó rí orin gégé bí ọ̀kọ tí èrò ẹni n gùn wáyé. Ó ní a máa n fí orin gbé èrò ọ̀kàn ẹni wá síta fún aráyé gbó, bóyá fún nnkan ayọ̀ tàbí tí ibànújẹ, fún iyin àti opé didá. Ó ní orin wá fún itura àti iwòsàn ọ̀kàn tí idààmú dé bá. Nínú iwòye Ilésanmí (1986; 89) gégé bí ó ̣e sọ, ó tẹnumọ-ón pé; ...Orin ní ìgbésẹ̀ sẹ́kísẹ́kí tí a pín yálà ní dọgba-n-dọgba tàbí ní ọ̀kan-ju èkejì lọ tí ọ̀sì gbọ̀dọ̀ bá didún ohùn ilù mu. Àríwòye yìi jẹ ká mò pé àjọsepò tún wá láàrin ilù, ijó àti orin ní ilẹ̀ Yorùbá. Bákan náà, Bier nínú Ogúnlọ́lá (2013) wòye pé, “there is no occasion in Yorùbá life that is not accompanied by songs...”. Tí ó tùmọ̀ sí pé kò sí ohun tàbí ìgbà kan tí àwọn èyà Yorùbá kii kọrin.

Olúdare (2021) tilẹ̀ sọ pé, “Aside musical instruments in Yorùbá land, songs like ̣enwẹ̀lẹ̀, wéré, àwùrẹ̀be, orin alọ̀, orin idárayá, dàdàkúàdà, and wákà, chants like rára, oríkì are used for work, education, and entertainment”. Ohun tí onímọ̀ yìi n sọ ni pé, yàtò sí àwọn ohun èlò orin oríṣíiríṣíi nílẹ̀ Yorùbá, a tún ma n lo orin fún iṣẹ̀, imọ̀ èkọ̀ àti fún ìgbáyé-gbádùn.

Olágúnjú (1997:8) tilẹ̀ sọ pé:

Orin ní ifọ̀rọ̀dára tó ní ẹ̀wà ipèdè bíi àwítúnwí, àfiwé, àti ìgbésẹ̀ dọgba-n-dọgba lónà tí a fí lèwọ̀ ohùn nílẹ̀, ní èyí tí yòó fí fún wá ní bátàni tàbí òtẹ̀ kan tí kò ní í jẹ kí orin náà sú èniyàn í gbó, tí ó sì ní itumọ̀, tí ó tún jẹ itẹ̀wọ̀gbà fún àwọn èniyàn náà.

Eléyíi n fí yé ní pé, oríṣíiríṣíi ọ̀nà èdè máa n kún inú orin èyí tí ó máa n bu ẹ̀wà kún-un létí tí ó sì máa n dùn-un gbó.

Omọ inú Músíkì Yorùbá ní orin jẹ. Nínú èrò Yorùbá nípa Músíkì, àpapọ̀ ilù, orin, àti ijó ló sàbà sọ síni lókàn. Ọ̀rò Yorùbá tí ó fún ní lóye músíkì ní eré, èyí tí ó lóyún itumọ̀ bíi, eré idárayá, eré orí itàgé àbí eré oníṣe. Ohùn tí à nsọ ní pé, orin jẹ ara iṣẹ̀sẹ̀ tàbí àṣà Yorùbá, ó sì jẹ ohùn àjogúnba wọn àti àfihàn ìgbé-ayé wọn yálà nínú ayọ̀ tàbí ibànújẹ, eléyíi tí ó le jẹ mó ẹ̀sìn tàbí ayeye.

Tí a bá fojú inú wò ó dàadàa, a ó rí pé oríṣíiríṣíi ilàna àti àkóónú ní orin ní, iyen wá lówó irúfẹ̀ orin tí à n gbé jáde, àkókò, ibi àti iṣẹ̀lẹ̀ tó ̣e lásikò ìgbéjádẹ̀ ọ̀hún àti irú iṣẹ̀ tí a fí orin rán. African Encyclopedia nínú Kéhindé àti àwọn akẹgbẹ̀ rẹ̀ (2014) ṣàlàyé pé; orin n ̣e iṣẹ̀ itura àti iwòsàn, ọ̀kàn tó n dààmú tàbí tí ó ní àrùn opọ̀lọ. A jẹ pé orin jẹ iṣẹ̀ ọ̀nà, iṣẹ̀ afínjú, iṣẹ̀ àtinúdà tí ó gba imọ̀-ón-̣e.

Àwọn kókó pàtàkì tí a lè rí tọka sí ní pé, orin jẹ ọ̀nà tí à ngbà gbé èrò ọ̀kàn ẹni jáde pèlú ohùn didún, bákan náà ní orin kíkọ ní iṣẹ̀ pàtàkì tí ó ṇse lówùjọ.

3. Tíọ̀rì Ìṣàmúlò

Tíọ̀rì ifojú àṣà ibilẹ̀ wò ni a ó fí wo iṣẹ̀ yìi. Àṣà ló jẹ àwọn onímọ̀ tíọ̀rì yìi lógún, ara àṣà Yorùbá náà ni orin kíkọ wà. Olájubù (1979: vii) sọ pé;

...ètò àti ilàna tókún nípa ohun gbogbo tí wọn ṇse ní ìgbésí-ayé wọn. Bí ó tilẹ̀ jẹ pé kò sí àkọ̀sílẹ̀ àwọn ètò àti ilàna wònyíi, gbogbo wọn ni Yorùbá mò dàradára tí

wọn sì n ló ó lójójúmó tí tí ó fí ò bárákú tàbí àṣà fún wọn...ara àwọn àṣà náà niyí, ikíni àti idáhùn, ilóyún àti igbẹbí, ikómọ àti isomolórúkọ, iranraeni-lówó, isinkú, ogún jíjẹ àti oge síse. ètò tún wà fún ijoba síse, isẹ síse, eré síse, isẹ kíkọ, ogun jíjẹ, ẹbí síse àti àdùrà síse.

Àkíyèsí wà ní pé àṣà gbòòrò púpọ̀. Èrì èyí a máa farahàn nínú ohun gbogbo bí isẹ ọ̀nà, ọ̀fin, lítírẹ̀ṣọ̀, ìmọ̀ ìjìnlẹ̀ sáyẹ̀nsì àti bèẹ̀ bèẹ̀ lẹ̀ èyí tó nífi ìyàtò àti ìjọ̀ra àwọn ènìyàn kan hàn.

Àwọn agbàterù tíòrì yíi sọ pé isẹ̀ tí lítírẹ̀ṣọ̀ máa n ẹ̀ ni láti dáàbò bo àṣà àti isẹ̀ṣe àwùjọ kan. Ìṣàfihàn irú àwọn àṣà wònyíi ló gborò jẹ àwọn lámẹ̀yító isẹ̀ ọ̀nà lógún. Kò sí bí a ẹ̀ lẹ̀ yowó àṣà kúrò nínú lítírẹ̀ṣọ̀ Yorùbá. Omi àti èjẹ̀ tí ó ti dà lura wọn tí kò ẹ̀ é yà ni. ọ̀kan pàtàkì ni àṣà orin kíkọ̀ jẹ nínú lítírẹ̀ṣọ̀, ọ̀pómúléró sì ni nínú itàn aròsọ̀, ewì, eré oníṣe pẹ̀lú, a ó ríi pé tíòrì yíi dára fún itupalẹ̀ isẹ̀ yíi nítorí pé ara orin ni púpọ̀ nínú àwọn àṣà Yorùbá ti máa n sù yọ.

4. Akoónú Orin Bálúù Àti Ìlò Rẹ̀

Tí a bá pe nkàn ní àkóónú, ó tùmọ̀ sí àwọn ohun wọn-ọ̀n-ni tí ó mú kí ohun tí à n sọ̀rọ̀ bá le wu ni tàbí sàlì wu ni, àwọn nnkan tí ó sodo sínú rẹ̀ tí a fí lẹ̀ pé é ní orúkọ kan pàtọ̀ yálà tí ó fí kún ẹ̀wù nnkan bèẹ̀ tàbí tí ó yọ kúrò níbẹ̀. Oríṣíiríṣíi àkóónú ni a lẹ̀ rí fàyo gégé bí ohun tí orin bálúù dálé lórí. lára ohun tí ó dá lẹ̀ lórí ni, ìjúbà, Àdùrà, itàn, ikilò iwà, èébú, owú jíjẹ, yínyin ara ẹ̀ni, Bótò wíwí, ijó àti bèẹ̀ bèẹ̀ lẹ̀ tí a ó ma mẹnubà nínú isẹ̀ yíi. ohun kan tó ẹ̀ pàtàkì nnip ẹ̀pẹ̀lú gbogbo àkóónú wònyí, yálà èyí tí a fí n dáráyà tàbí kilò iwà, èébù tǎi ìyìn ara ẹ̀ni, ijó jíjọ̀ nínú eré /orin bálúù yàtò sí bí a ẹ̀ n jọ̀ ijó mǐràn nílẹ̀ Yorùbá. Èni yòowù tí kò bá sì ní ẹ̀kọ̀ rẹ̀ kò ní leè jọ̀ o.

5. Ifààrà nínú Orin Bálúù

Lílẹ̀ àti gbígbe orin tí a lẹ̀ pé ní ifààrà ni ó ma n bèrẹ̀ orin bálúù. ìyén kǐi ẹ̀ orin sà̀n-án bíkòṣe ọ̀rọ̀ síṣò-a -jẹ-mọ-orin láti fí ta ni lólobó pe àwọn kan ti dé ojú agbo eré. Ifààrà yíi a máa mú kí orin wu ni i gbọ̀ bèẹ̀ sì ni yòò gbé ọ̀kàn òh̀wòran sókè láti fẹ̀ mọ̀ kí ni ó fẹ̀ ẹ̀lẹ̀ nínú eré gan-an. bakan-nàà, ibèrẹ̀ yíi ti kó diẹ̀ nínú àfihàn, èébú àti orin aṣa dání, bí aṣẹ̀rẹ̀:

1. Bàbá mi ló bí mi o, Baba mi ló bí mi
Elégédé lóbí gbòrò baba mi ló bí mi.
2. Ló bá gbọ̀'kọ̀ lẹ̀nu o, ló bá gbọ̀'kọ̀ lẹ̀nu
Wọn ní kó wẹ̀ ló dǐjà lóbá gbọ̀'kọ̀ lẹ̀nu.
3. Kúkúró n'ijó yẹ o, kúkúró nijó yẹ
Èní bá gùn yó mà tẹ̀ o kúkúró nijó yẹ.
4. Mo dúpẹ̀ ẹ̀ gíga o, mo dúpẹ̀ gíga
Èeyàn ni ò tóbi tó bàrà, mo dúpẹ̀ ẹ̀ gíga.

Nínú orin tàbí àṣamọ̀ òkè yíi, a ó ríi pé àwọn ọ̀rọ̀ tí a fí n tójà ara ẹ̀ni ló kún inú ẹ̀ bèẹ̀ ni àwọn gbólòhùn ikilò iwà tí ò dǎa, iwà ọ̀bùn àti àìbòwọ̀ fún ọ̀kọ̀ èyí tó n sọ̀ fún ni àwọn nnkan tí a ó ẹ̀ alábàápàdẹ̀ nígbà tí orin bá n lẹ̀.

6. Ilù lílù àti idáhùn

Ọ̀kan pàtàkì nínú orin bálúù ni ilù lílù àti idáhùn rẹ̀. Onílù yòò máa fí ilù rẹ̀ sọ̀rọ̀ bèẹ̀ ni àwọn elégbé yòò máa tú nnkan tí ó nífi ilù rẹ̀ sọ̀. Ní abala yíi ni onílù yòò ti ṣàfihàn ara rẹ̀, tí yó sì jẹ̀ kí àwọn èeyàn mọ̀ bí ọ̀wọ̀ rẹ̀ ẹ̀ dùn tó nílù. Àwọn ifilù-sòrọ̀ àti pòwẹ̀ bíi:

1. Tiwa yàtò sí tiwon
Egungun yàtò sára èran
Omọ àlè yàtò sòmọ okọ
Gbíngbìn la gbìn'gèdè líló la ló'rèké
Tiwa yàtò sí tiwòn.
Tàbí
2. A jù wòn lọ a kií sẹgbé ẹ wòn
Ègbé ẹ baba wòn là á se.

Léyìn oríṣiíríṣií ṣàfihàn báyií ni onílù yóò wá da ilu sílẹ̀ èyí tí àwọn elégbè àti oníjọ́ á ma jọ lókòòkan lójú agbo. ijó balúù yàtò bí a se sọ sáájú torí pé dípò kí á fí gbogbo ara jọ tàbí ká pa'sè fún ijó, níse la má n gan èyìn fún ijó balúù tí a ó wá yò idí síta bómbo. idí yií ni a ó ma wá yí sòtùn-ún àti sòsì bí ilù bá se lọ. Bí a se n gè idí yií ni a ó ma gè èyìn pàápáá. pàtàkì nínú ijó balúù ni jíjù ọwọ́. àwọn oníjọ́ a ma fí ọwọ́ ọtún lu ara a wòn mọ ibi èjìká, tóbá ya, wòn á wá se apá méjèjì sókè wòn á sì gbéra bí ìgbà tí ọkọ ọfufú bá fẹ̀ fò léyìn nàà ni wòn á wá balẹ̀ sọrí ẹsẹ̀ ara wòn bi ìgbà tí èyàn bá nàgà sógán! Bí wòn á se jọ ijó yií léyọ kòòkan niyí tókùnrin tobínrin wòn. ìgbéra sókè-sódo, fifò àti jíjù ọwọ́ yií gan-an ni à n pè ní Bálúù. Ohun àkíyèsí miiran ni pé, tí wòn bá ti fẹ̀ bèrè ijó yií ni àwọn tó jẹ obínrin nínú wòn yóò tú iró wòn tí wòn ó sì ró aṣọ iró wòn mọ́ àyà bí ìgbà tí obínrin bá fẹ̀ pọ̀n omọ. Wòn se èyí láti jẹ kí wòn lè ní ànfààní àti ríbi gbé ẹsẹ̀ ijó dáadàa láì sí idíwọ́ léyií tí ó ya ijó balúù sọtò gédé. Lára oríṣií ijó miiran tí wòn á tún jọ ni ijó ọ̀dẹ. Nínú èyí ni wòn a ti tún máa da ẹsẹ̀ rú bí ìgbà tí àwọn ọ̀dẹ bá n jọ níbi ṣípà ọ̀dẹ. Ijó miiran tí a tún ma rí nínú balúù ni ijó ọlomọ ọba. Pèlèpèlẹ̀ ni wòn fí n jọ irú eyí, wòn á sì máa ka ẹsẹ̀ ijó bí ìgbà tí à n fọ́lá jọ.

7. Ṣàfihàn Àṣà

Akíyèsí pàtàkì nínú orin Bálúù nipé níse ló kún fún orin tí ó n ṣàfihàn àṣà Yorùbá. Lára àṣà Yorùbá ni kí á wọ aṣọ tó jíire tó sì bo ihòhò wa gégé bí ọmolúàbí. kò sínínú àṣà Yorùbá ká wọ aṣọ pénpé ti kò bá àwùjọ mu. ojú burúkú ni wòn sì má nfi wo irú ẹni tó bá se bẹ̀. Àpẹrẹ orin ọ̀hún niyíí:

1. Woléwolé fẹ wo'tan, woléwolé fẹ wo'tan
Èyin a-ró-ṣọ-má-bò-'gbaròkó
Woléwolé fẹ wo'tan.
2. Abẹ ẹ Sulú la ba o, abẹ ẹ Sulú la ba
Omọ yín tẹ ní ọ̀ mọ̀kùnrin, abẹ ẹ Sulú la ba.
3. Ẹ jómọ ó ní baba o, ẹ jómọ ó ní baba
Àntí a lálè mọ̀kànla ẹ jómọ ó ní baba.
4. Ọkọ ti gbókó r'oko o, ọkọ ti gbókó roko
Kí ní tẹyin mífà n jà sí, ọkọ ti gbókó roko.
5. Ọ̀un ló wolé gbé 'yere, ló wolégbé'yere
Omọ yín tẹ ní ọ̀ jalè mọ, ló wole gbé 'yere.
6. O dọkọ lójú oorun o, dọkọ lójú oorun
Àntí ojú ọ̀ gbé 'bikan, o dọkọ lójú oorun.

Nínú orin ọ̀kẹ̀ yií, a rí àwọn ohun tí wòn kà sílẹ̀ gégé bí ọ̀fin tí ó yẹ kí omọ Yorùbá àtàtà pamọ́ yálá nípa itójú ara éni, iyàgò fún àgbèrè, owú jíjẹ, ṣọra fún olẹ̀ jíjẹ èyí tí ó mú kí ó di dandan láti rí ẹ̀kọ́

kan àbí òmíràn kò níbè tí a bá gbọ ọ torí pé kò sí ènì tí yóò fẹ́ kí wọn fí irú orin bẹ̀ẹ́ bú òun tàbí fí ẹ̀ yẹ̀yẹ̀. Wọn a tún ma fí orin yìí sọ bí àṣà ẹ̀ pàtàkì tó sí ọmọ Yorùbá àti bí ó ẹ̀ dára kí á pón àṣà ọ̀hún lé. lára irú orin bẹ̀ẹ́ ni:

Kò ní bàjẹ́ lówó mi o, kò ní bàjẹ́ lówó mi o

Àṣà a wa, àṣà a wa kò ní bàjẹ́ lówó mi o

Lára àṣà ni ìdánìlẹ̀kọ̀ọ̀ àti ìtanijí nípa ìwà ọ̀mọ̀lúwàbí, ìbágbépọ̀ àlàáfíà àti یشه. Àwọn olórin bàlùù a máa fí orin yìí ẹ̀ ìkílò ìwà èyí tó ẹ̀ pàtàkì fún ọ̀mọ̀lúwàbí. lára rẹ̀ ni ìwà ìtẹ̀lórùn, ìkílò, ìyàgò fún ìwà ọ̀bùn àti bẹ̀ẹ́ bẹ̀ẹ́ lẹ. àpẹ̀rẹ́ irú orin bẹ̀ẹ́ nìyí:

Mo relé ọ̀lórò mi-Ire

Iyán alé ànà -Ire

Àti talẹ̀ ijẹta -Ire

Orí ọ̀mọ́'sasùn ló n gbé o.

Èyí n tọ́ka sí pé ìwà ọ̀bùn kò yẹ ọ̀mọ̀lúwàbí àti pé ká jìnnà síi. Òmíràn ni:

È máa b'ẹ̀gbẹ́ raṣo, ẹ́ máa b'ẹ̀gbẹ́ ra'so

È má fowó jòkú èkó, ẹ́ máa b'ẹ̀gbẹ́ ra'so.

Orin òkè yìí n sọ fún wa pékí á ní àjẹṣẹ̀kù kí á sì má fí gbogbo ọ̀wọ̀m méwẹ̀wẹ̀wá jẹun tán sùgbón kí á ní ipamọ́ díẹ̀ torí ọ̀lẹ. Lára orin fún ipàkíyèsì míràn ni:

Ta ní a fẹ́ bọ̀lugi, ta ní a fẹ́ bọ̀lugi?

Kò lẹ́gbẹ́ ayé kò ní tòrun, ta ní a fẹ́ bọ̀lugi?

Èyí n pàkíyèsì àwọn èniyàn sí ìwà ìbàraeni gbépọ̀ lárùwọ̀ Yorùbá. Ifowosowopọ̀ ni ẹ̀dà le fí kógo já. Orìṣìírìṣì ìdánìlẹ̀kọ̀ọ̀ bá yìí ni ó kún inú orin bàlùù fọ́fọ́fọ́ èyí tí ó wà fún itóni àti ààbò ilú, àdúgbò àti ara èni.

8. Àdúra

Ọ̀kan pàtàkì nínú àkóónú orin Bàlùù ni àdúra síṣe tí wọn bá n ẹ̀ eré wọn lẹ. Wọn a má ape Èlédàá wọn kí ó dúró tí wọn tàbí wà pẹ̀lú wọn kí wọn má ba síṣe lóde orin. Wọn tún ma n forin yìí ṣàláyé ipò tí orí wà àti pé ipònrí èni ló já jù. Àpẹ̀rẹ́ irú orin bẹ̀ẹ́ ni;

1. Orí ní gbe ni táa fí í dádé owó
orí ní gbeni tá a fí lẹ̀jìgbà ìlẹ̀kẹ
orí mi gbè mí má padà lẹ̀yìn mí.
2. Wọn ọ̀ mọ́ p'órí ni o, wọn ọ̀ mọ́ p'órí ni
Kénimáàni ẹ̀ bóògùn, wọn ọ̀ mọ́ p'órí ni.
3. Orí wo ibi rere gbémi de,
Èṣẹ́ wobi rere sìn mí gbà,
Alàkẹ́ mò n jade lẹ, orí mi sìn mí lẹ.

Ohun tí orin yìí n sọ ni pé, kí Èlédàá gbé wọn débi ire, kí ọ̀tá má sì ẹ̀ rò pé àwọn n ẹ̀ ọ̀ògùn bíkò ẹ̀ pé àwó n n tún orí àwọn ẹ̀. wọn tún ṣàláyé ipò tí orí wà bí ó ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì tó.

9. Eré síṣe, Ìsọ̀rọ̀-gbèsì àti Ìtasíra-èni.

Lára ọ̀nà tí eré síṣe àti ìtasi-ara-èni fí máa n wáye nínú eré àti orin bàlùù ni láàrin onílù àti olórin bàlùù. Wọn a máa ẹ̀ èyí pẹ̀lú ifagagbága àrì èmi-ò-jù-ó, iwo-ò-jù-mí láàrin àwọn méjèjèjì sùgbón kíí ẹ̀ ti ijà o, bikòṣe àwàdà àti ọ̀nà ìdára-èni-lárayá lásán. Àpẹ̀rẹ́ irú eré bá yìí ni:

- Onílù – Awà làgbà, Adìẹ funfun làgbà Adìẹ, àwa làgbà.
Olórin – Orin kii ẹgbẹ̀ ilù rára, orin kii ẹgbẹ̀ ilù rára.
Onílù – Onílù ni baba mi, onílù ni baba a mi
Mo jù yín lọ, n è é ẹgbẹ̀ ẹ yín
Egbẹ̀ ẹ baba yín mò n ẹ
Olórin – Tiwá yàtò sí tiwọn
Egungun yàtò sára ẹran
Ẹran yàtò s'ẹgungun
Gbíngbìn la gbìn'gèdè líló la lọ'rèké
Tiwá yàtò sí tiwọn.
Onílù – Ẹ ẹnu bó ẹ wà
Ẹ ma ẹnu yáńkan yáńkan mó
Ẹ ẹnu bó ẹ wà.
Olórin – Émi niyá a wọn o, émi niyá a wọn
Gbogbo onílù lẹyìn mi, émi niyá a wọn.
Onílù – Bìrìbìrì layé n yì
Bénìkan bá lòní, ẹnikan à lola, ẹnikan a sítún lètúnla
Bìrìbìrì layé n yì.

Olórin - Ìgbéràgà ní nba bọ

Omọ kékeré tó loun ò fí tàgbà ẹ
Ìgbéràgà ní nba bọ.

Irúfẹ orin báyii ni wọn á máa kọ fúnra wọn tí wọn á sì máa Ẹwàdà fún ìgbádùn àwọn olùwòran. Bí wọn ẹ n ẹ èyí ni wọn á má a ju apá, bẹẹ ni wọn á máa fò sókè ní ìbámu pèlú ijó bàlúú tí ó tún jẹ oríṣìí ọ̀nà ìdàrayá. Bí wọn ẹ n ẹ báyii ni àwọn elégbè yóò máa sọ itumọ ohun tí onílù ní ilù wí. Bí olórin ẹ n fí orin dá onílù lóhùn ni inú a máa bí onílù síi tí ọ̀n nàá á túbọ ma filù sòrò bẹẹ ni àwọn olùwòran á ma pàtẹwọ̀ pèlú idùnnú. Ní iparí, àwọn méjèjèì á dunnú síra wọn.

10. Oríkì

Kòṣeémánìì ni oríkì nínú gbogbo ewì alohùn Yorùbá. Bí ó ẹ rí nàá niyí nínú orin bàlúú ní ilù Ìlorin. Oríkì níi tókà àbùdá bí ẹni tí á n kí ẹ rí. Kò sí ohun tí kò ní oríkì tirẹ yála èniyàn tàbí ohun aláilẹmìí, ihùwàsí nkan ni yóò sọ irú oríkì tí a má n fún-un. irúfẹ orúkọ yìi a sì máa darí ihùwàsí onítòhún. Àkójopọ̀ oríkì àlàjẹ, ìnagijẹ, oríkì ilù àti idílẹ̀ ni orin Bàlúú má n lò nínú ere wọn. Bí àpẹrẹ:

Àṣàbí àgan
Àṣàbí 'mọ Tápa lénpe
Òbíjájá ará ilódò
Olúbísí 'mọ ẹranko yáyo
Òbíjaja 'mọ fàárò dáná kúlíkúlí.
Mo pẹ'gunnu kò jẹ mi mó o
Wọn lórẹẹ Tápa ti n ò ẹ ni
Omọ alákába ẹja
Òbí pẹrẹ 'mọ Tápa tí ò léégún n'lé.

Nínú oríkì òkè yíí, a ríí pé ó jẹ àpapọ oríkì àdání àti oríkì orílẹ̀ ẹ̀ni tí à ń pè. Àṣàbí nì oríkì àdání ẹ̀ni tí apohùn ń pè nígbà tí oríkì orílẹ̀ rẹ̀ jẹ̀ tí Tápa ní òkè ọ̀yá lẹ̀hùn-ún. Ohun àkíyèsí nípé, bí a ẹ̀ ńpẹ̀ àwọn èyàn pẹ̀lú oríkì wọn yíí a má a m'órí wọn wú jàin tí wọn á sì máa tí ara ibẹ̀ máa nàwó tàbí jó pẹ̀lú apohun tí ó ńkì wọn bẹ̀ ẹ̀ni wọn á ma rántí orírun wọn.

11. Bótò wíwí

Ọ̀kan pàtàkì nínú orin bàlùù nì Bótò. Bí Yorùbá bá fẹ̀ bú nì tàbí ṣàpẹ̀júwe bí èyàn ẹ̀ lẹ̀ sòrò tó wọn a ní 'a-sòrò-sọ-bótò' nì olúwarẹ̀. Ẹ̀yẹ̀n nì pé ẹ̀ni náà fẹ̀ràn ọ̀rọ̀ síso púpọ̀ tó bẹ̀ ẹ̀ tí ọ̀rọ̀ síso lẹ̀ kó bá a. A tún le pe oníbótò ní aláṣòdùn tàbí aláṣorégèé. Bótò yíí má ńlọ̀ pẹ̀lú orin bàlùù lẹ́ṣẹ́ṣẹ́. Bí olórin ẹ̀ ńkọ̀rín ẹ̀ nì oníbótò yóò ma já sǐ fún-un láti ẹ̀ ẹ̀fẹ̀ àti láti jẹ̀ kí ó ránti ohun pàtàkì kan. àpẹ̀rẹ̀:

Olórin-	Bí mo bájí lówúrò
oníbótò-	Kí lò n mánṣe?
Olórin-	Ma yáa gbá'rí mi mú
Oníbótò-	Ó dáa bẹ̀
Olórin-	Ìgbà tórí ń gbe nì
Oníbótò-	Ibo lòòṣa wà?
Olórin-	Orí là bá bọ
Oníbótò-	A ò bá tí bọ̀rìṣà rará.
Olórin-	Wọn ò mò pórí nì wọn ẹ̀ bóògùn nì
Oníbótò-	Wọn ò mò o
Olórin-	Sòròsòrò nì mí
Oníbótò-	Oloun ò nìi jẹ̀ o s'òrò sọ

Eléyíí ń ṣàfihàn diẹ̀ lára iṣẹ̀ oníbótò nínú orin bàlùù bí ó ẹ̀ n parí ohun tí olórin kò tii sọ tán, bí ó ẹ̀ ma rán-an létí, ẹ̀ àfikún àti ẹ̀ àṣòdùn sí orin èyí tí ó mú kí ẹ̀wù orin ọ̀hún pò síi.

12. Èèwọ inú Orin Bàlùù

Ìlú tí kò s'ófin, ẹ̀ṣẹ̀ ò sí nìbẹ̀. Nkàn tí à ńpẹ̀ ní èèwọ̀ nílẹ̀ Yorùbá nì àwọn ohun tí a kò gbọ̀dọ̀ ẹ̀ tàbí tó jẹ̀ pé tí a bá ẹ̀ é, yóò yọ̀ sílẹ̀ fún nì tàbí kí ó fa ìpalára fún nì. Àwọn nńkan diẹ̀ wà tí ó jẹ̀ èèwọ̀ nínú orin bàlùù, lára wọn nì:

1. Ọ̀sàn mímu-Gbogbo ọ̀mọ ẹ̀gbẹ̀ Bàlùù kò gbọ̀dọ̀ mu ọ̀sàn kí wọn tó lọ ọ̀de eré. Èyí kò sọ pé wọn ò gbọ̀dọ̀ mu ọ̀sàn láyẹ̀ wọn o, tí wọn bá lọ ọ̀de eré nikan nì wọn kíi mu u. Ìgbàgbọ̀ wọn nípé eléré kíi tà lóde tí wó bá mu ọ̀sàn tàbí tí wọn fí èèpo rẹ̀ ẹ̀rẹ̀. Ó má ńfa òkùtá si iṣẹ̀ wọn.
2. Ìlù bíbọ- Onílù bàlùù gbọ̀dọ̀ bọ̀ ilù kí wọn tó lọ ọ̀de eré. Wọn má ńṣe èyí láti fí júbà àwọn ẹ̀ni ìṣáájú àti láti bèèrè fún ìtọ̀sọ̀nà kí wọn má ṣiṣe. Bákan-náà nì pé ilù ò gbọ̀dọ̀ jábọ̀ lówó onílù lásìkò tí wọn bá ń ẹ̀rẹ̀ lówó.
3. Àtíkẹ̀ kíkùn- Èèwọ̀ nì kí eléré bàlùù ẹ̀ oge púpọ̀ bíi kíkùn ojú, ètè, tí ó bá ńlọ̀ sóde eré. Ìgbàgbọ̀ wọn nì pé, dípò kí àwọn òhńwòran máa wo olórin kí wọn sì máa nàwó fún-un, ẹ̀ni tó kùn ojú àtimu nì wọn á ma wò, èyí tí ó sì lẹ̀ kóbá títà wọn.

12. Àgbáloḡbábò

Bí ọkò bá ròkun ròsà ó di dandan kó forí lé èbúté. A ti ẹ àwòfin àti àgbéyèwò àwọn àkóónú orin bàlùù ní ilú ilorin. Lára ohun àrídímú wa ni pé, a ríi pé ilú Ìlorin nìkan ni a ti ń ẹ àgbéjádé ohun tí à ńpè ní bàlùù èyí tí ó fi hàn wá pé ewì alohùn àdúgbò ni. Bákan náà ni a ríi pé àrà ọ̀tò ni ijó o rẹ̀ tí a bá wo bí a ẹ ń jíjọ ilẹ̀ Yorùbá èyí tó lọ mọ̀ orúkọ tí wọn fún-un gan-an tíí ẹ ‘Bàlùù’.

Yàtò sí èyí, a tún rí àwọn àkóónú oríṣíí nínú orin bàlùù bíi, àdúrà ẹ́ṣe, oríkì, bóto wíwí, ịṣàfihàn àṣà àti ịṣe Yorùbá, idánilẹ̀kọ́ iwà ọ̀mọ̀lúàbí, ịṣẹ̀fẹ̀ àbí yẹ̀yẹ̀ ẹ́ṣe àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ nírẹ̀tí àti dání láráyá, tóni sọ̀nà àti ní àfojúsùn tó sunwón nípa ịgbé ayé lápapọ̀.

Ní ịgúnlẹ̀, a ríi pé ipa pàtàkì ni lítírẹ̀ṣọ̀ alohùn ń kó nínú àṣà, ààbò àti ìtónisọ̀nà lówùjọ̀ àti orílẹ̀-èdè. Àwọn àkóónú tí a ti mẹnubà lókè wọ̀nyí ń fi hàn irú ànṣààní tí a lè rí nínú irú lítírẹ̀ṣọ̀ alohùn tí ó jẹ̀ ti àdúgbò yí. Torí náà, orin bàlùù ní ipa rere tó ń kó lówùjọ̀ ilẹ̀ Yorùbá lápapọ̀, ịgbéláruge rẹ̀ ẹ̀ pàtàkì láàrin wá fún ìtànkáḡ tó gbòòrò torí kò yẹ̀ kí irú ohùn àlùmọ̀nì pàtàkì bẹ̀ẹ̀ bó mọ̀ wá lówó.

Awọn abẹ̀nà ìmọ̀ Orúkọ	Ọ̀mọ̀ ọ̀dún	Ibùgbé	Ìlú	Ìṣe
Alhaja Àláké Ọ̀loun-lalààrọ̀	Àádọ̀ta Ọ̀dún	Alagbado	Ìlorin	Olórin bàlùù
Alhaja Ìyábò Bàlùù	Márùnlélógóta	Ọ̀mọ̀dá	Ìlorin	Olórin bàlùù
Alhaja Kehinde Èjìdé	Àádọ̀ta	Jagun Ondoko	Ìlorin	Olórin bàlùù
Alhaja Iyá Tamíwò	Àádọ̀rin	Ọ̀jà gbọ̀ọ̀rọ̀	Ìlorin	Olórin bàlùù

Akójọ̀pọ̀ Orúkọ Ìwé

Akinjóbín A. (1969). *Ewì Ìwòyí*. Glasgow: Collins.

Ilesanmi T. M. (1986). “Ìsàré àti Orin Ọ̀ṣun” nínú *Lààńgbàsà: jónà ịṣe Akadà ti Yunifàsiti Èkó*, No. 2, Ọ̀ṣù 8. O.i. 87-97

Ilesanmi, T. M. (2004). *Yoruba Orature and literature: A cultural Analysis*. Ile-Ife. Obafemi Awolowo University press.

Kehinde, O., Nelson, O., Frederick, A., and Victoria, I. (2014). *New Media and Mass Communication Where is African Culture? Assessing the Uniqueness of Indigeous Communication in Galvanising Women’s Political Participation at the Local Level*. ISSN Online, 25(2000), 2224-3267.

Olajubu, O. E. (2021). *Yorùbá Traditional Instrumental Ensemble and Indigenous Knowledge Systems*. In Adeshina Afolayan *Pathways to Alternative Epistemologies in Africa*. Cham: Palmgrave, Macmillian. Pp. 205-219

Ogunlola, O. D. (2013). Songs and Implications on the Nigerian Society: Yorùbá Songs in Focus. *EJOTMAS: Ekpoma Journal of Theatre and Media Arts*, 4(1-2).

Olagunju, A. O. (1997). Orin as a means of expressing worldviews among the Yorùbá. *Journal of Yoruba Folklore*. Vol.1: 23-44

- Olukoju, O. E. (1978). *The Place of Chants in Yorùbá Traditional Oral Literature*. Doctoral Ph.D Thesis. Department of Linguistics and Nigerian Languages, University of Ibadan.
- Olukoju O. E. (1987). Music in Religious Worship. Orita: *Ibadan Journal of Religious Studies*. Vol xix (2). Pp 118-1333.
- Raji, S. M. (1987). *Orin Òtẹ̀*. M.A Thesis, Department of African Languages and Literature, O.A.U, Ile-Ife, Nigeria.
- Sanya, A. G. (2001). “*Orin Ijó Yorùbá nínú idàgbàsókè Ilẹ̀ Nàìjíríà*”. Bébà níbi Àpérò Egbé Onímò Èdè Yorùbá ní Yunifásítì Èkó, Àkọkà, Yaba.